

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Suomen Diakoniaopisto – SDO Oy kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lakiuudistusta voi pitää monilta osin oikean suuntaisena, mutta samaan aikaan ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat säästöt sekä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen, tekee uudistuksen vaikutusten arvioinnista vaikeaa.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Suomen Diakoniaopisto pitää kannatettavana sitä, että koulutuksen järjestäjien sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön vuorovaikutusta lisätään. Samoin kannatettavaa on se, että etsitään ratkaisuja mm. järjestämislupaprosessin keventämiseksi.

Hallituksen esityksessä todetaan, että kokeilukausi olisi 1.1.2026 - 31.12.2033. Kahdeksan vuoden kokeilu on erittäin pitkä aika ja toteutuessaan se ajoittuu useammalle eri hallituskaudelle. Pilotti edellyttää osapuolilta vahvaa sitoutumista ja Suomen Diakoniaopisto tuo esiin kysymyksen siitä, miten varmistetaan pilotin jatkuvuus hallitusten vaihtuessa.

Suomen Diakoniaopisto pitää tärkeänä sitä, että pilotin ulkopuolelle jäävien koulutuksen järjestäjien kehittymismahdollisuudet varmistetaan pitkän pilotointikauden aikana.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Suomen Diakoniaopisto pitää kannatettavana sitä, että rahoitusjärjestelmää uudistettaisiin vaikuttavuustekijöitä painottaen. Kannattavaa on myös tavoite yksinkertaistaa rahoitusjärjestelmää. Uudistuksen myötä rahoitusjärjestelmässä vähennettäisiin mm. korotus- ja painokertoimia.

Esityksessä todetaan, että toteutuneita opiskelijavuosia painotettaisiin jatkossakin tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen järjestämisellä. Lisäksi niitä painotettaisiin opiskelijan lähtötasolla, jota varten luotaisiin oma painotuskertoimensa. Lähtötason arviointia ei avata yksityiskohtaisesti, jolloin rahoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen tältä osin jää epävarmaksi. Joka tapauksessa lähtötaso tulee huomioida muidenkin kuin perusopetuksen päättäneiden osalta, joiden oppimisvalmiuksia määrittämään ei riitä perusopetuksen todistus. Erityisen tuen korotuskertoimen poistaminen saattaa vaikuttaa tuen järjestämisedellytyksiin, ja vaikutuksia lisää samalla OPVA -kertoimen poistuminen. Riittävä oppimisen tuen tarjoaminen vaatii myös resursseja, ja on siten huomioitava rahoituksessa.

Esitysluonnoksen mukaan jatkossa koko tutkinnon suorittamisesta saisi rahoitusta vain niiden opiskelijoiden osalta, jotka ovat aiemmin suorittaneet pelkästään perusasteen koulutuksen, mikä saattaisi kannustaa tarjoamaan koulutusta niille, joilta perusasteen jälkeinen tutkinto puuttuu. Kuitenkin tiedetään, että monille aloille, kuten sote -ala, hakeutuu paljon alanvaihtajia. Rahoitusperusteen muutos liitettynä aiemmin kevään -24 kehysriihessä sovittuihin säästöihin heikentää ennestään sote -alan sekä varhaiskasvatuksen työvoiman saatavuutta. Tämä ei ole akuutin hoitajapulan ohella tarkoituksenmukaista myöskään huoltovarmuuden näkökulmasta.

Lakiehdotus sisältää kirjauksen siitä, että kaikki tutkintotavoitteinen koulutus olisi maksutonta. Tämä koskisi myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, joista on tähän saakka voinut periä koulutusmaksuja. Maksuttomuus sinänsä on kannatettavaa, mutta käytännössä rahoituksen määrä per suorite laskisi, kun aiemmin opiskelijoilta perittäviä maksuja vastaavaa osuutta ei käsityksemme mukaan oltaisi lisäämässä ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoitukseen.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Suomen Diakoniaopisto kannattaa tietyin varauksin lakiesitystä koskien oppimisen tuen ja erityisen oppimisen tuen säädöksiä. Oppimisen tukeen liittyvissä kirjauksissa olisi tärkeää tuoda esiin, että tuen suunnittelun ja toteuttamisen osalta yhteistyötyö myös opiskeluhuollon kanssa on keskeistä. Epäselväksi jää miten erityisopettajan antama erityisopetus oppimisen tukena eroaa erityisopetuksesta, jota annetaan erityisenä tukena. Tukiopetus terminä soveltuu huonosti ammatilliseen koulutukseen. Oppimisen tuki on paljon laajempaa ja monialaisena yhteistyönä (ml. opiskeluhuolto) järjestettävää toimintaa.

Koulutuksen järjestäjät ovat edellisen hallituskauden aikana kehittäneet toimintamalleja ja palkanneet henkilökuntaa erilaisia tuen tarpeita varten. On tärkeää, että oppimisen tukea ja erityisen oppimisen tukea voi jatkossakin antaa oppilaitosten mahdollisimman monialainen ammattihenkilöstö.

Tilaukoulutusta koskevat säädösehdotukset

Ei lausuttavaa.

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Ei lausuttavaa.

Aetusluonnokset

Ei lausuttavaa.

Muut kommentit

Ei lausuttavaa.

Niiranen Juha-Petri
SDO Oy